

FORSVARETS ÅRSRAPPORT 2012

kortversjon

INTRODUKSJON

«Forsvaret løser oppdrag hver dag, døgnet rundt, hele året. For å løse oppgavene stilles store samfunnsressurser til rådighet for Forsvaret, ressurser vi plikter å forvalte forsvarlig og effektivt.»

Forsvarssjef Harald Sunde

Versjonen du nå holder i hendene, er et forkortet utdrag av Forsvarets årsrapport for 2012. Ønsker du å lese hele årsrapporten, finner du den på forsvaret.no.

VIKTIGE TALL I 2012

180 000

dager tjenestegjorde våre allierte i Norge

29 000

seilingstimer for Kysteskadren

16 500

soldater fra 15 land deltok på Cold Response i mars

1401

ambulanse-, søk- og redningsoppdrag ble gjennomført av norske Sea King-helikoptre

1711

fiskeriinspeksjoner i norsk økonomisk sone

INNHold

- 04 ▶ Forord
- 06 ▶ Forsvarets åtte viktige oppdrag
- 10 ▶ Operativ virksomhet
- 12 ▶ Nasjonale operasjoner
- 16 ▶ Operasjoner i utlandet
- 19 ▶ Rustningskontroll
- 20 ▶ Øvelser og alliert trening
- 22 ▶ Utvikling av norske styrker
- 24 ▶ Hæren
- 26 ▶ Sjøforsvaret
- 28 ▶ Luftforsvaret
- 30 ▶ Heimevernet
- 32 ▶ Spesialfunksjonar
- 34 ▶ Fleirnasjonalt samarbeid
- 36 ▶ Verneplikt og utdanning
- 38 ▶ Betre teneste
- 41 ▶ Andre viktige tiltak
- 42 ▶ Økonomi

Utgitt av: Forsvarets mediesenter

Innholdsansvarlig: Forsvaret

Foto / design: Forsvaret / Forsvarets mediesenter (Ref. 0892)

Forsvaret følger målloven og bestreber seg på at begge målformene er representert med minst 25 prosent.

FORORD

Forsvarets fremste oppgaver er å sikre Norges suverenitet, rettigheter, interesser og verdier. For å løse oppgaven stilles store samfunnsressurser til rådighet for Forsvaret, ressurser Forsvaret plikter å forvalte forsvarlig og effektivt. For å opprettholde den gode tilliten i samfunnet til Forsvaret, er det nødvendig å opprettholde prioriteringen av arbeidet med forsvarlig forvaltning. Betydelig innsats har vært lagt ned for å sikre at vi forvalter våre verdier på en best mulig måte. Innsatsen har i høy grad vært vellykket, og den blir videreført i 2013.

Forsvaret løser oppdrag hver dag, døgnet rundt, hele året. Daglig patruljerer våre grensejegere den norsk-russiske grensen i nord, mens Kystvakten driver fiskerioppsyn og suverenitetshevdelse. Luftrom og havområder overvåkes kontinuerlig, og kampfly står hver dag i beredskap. Parallelt med våre daglige operasjoner i Norge, har vi i 2012 deltatt i tretten internasjonale operasjoner, blant annet i Afghanistan, Sudan, Sør-Sudan og i Syria. Det er av største viktighet at Forsvarets personell er så godt trent, utrustet og ledet at risikoen for tap blir så lav som overhodet mulig. Militære operasjoner er imidlertid ikke risikofrie, noe operasjonene i Afghanistan har vist.

Norske forsvarsansatte gjør en stor innsats ute, og fortjener best mulig oppfølging når de kommer hjem. Veteranene er Forsvarets veteraner, og det er gledelig å se at tiltak fra handlingsplanen «I Tjeneste for Norge» begynner å få effekt. Skikkelig ivaretagelse av Forsvarets veteraner er høyt prioritert, og arbeidet med dette skal pågå kontinuerlig også i tiden fremover.

Hendelsene 22. juli 2011 viste hvor viktig det er å ha reaksjons- evne nasjonalt. Selv om Forsvaret først og fremst vil ha en støttende rolle ved sivile kriser, er vår evne til å bidra viktig for at samfunnet skal kunne håndtere slike situasjoner på best mulig måte. Mye arbeid er utført i Forsvaret gjennom året for å bedre evnen til raskt å kunne støtte sivile instanser med etterspurte og relevante kapasiteter.

Et omstilt forsvar betyr ikke at Forsvaret er uten utfordringer. Forsvaret vil i årene fremover konkurrere med resten av samfunnet om å rekruttere de beste. Gjennom stortingsproposisjonen «Et forsvar for vår tid», Prop. 73 S (2011–2012), er dette et prioritert satsningsområde. Forsvaret har allerede startet arbeidet med å sikre at den riktige kompetansen for det nye innsatsforsvaret blir tilgjengelig.

Innsatsforsvaret er til for Norges befolkning, og selv om den primære oppgave er å forsvare landet, stiller Forsvaret selvsagt med de ønskede kapasiteter når det trengs, der det trengs. Forsvaret er klar til innsats nasjonalt og internasjonalt, i dag og i fremtiden.

For alt vi har. Og alt vi er.

GENERAL HARALD SUNDE
Forsvarssjef

ÅTTE VIKTIGE OPPDRAG

1. OVERVÅKNING

Å sikre et nasjonalt beslutningsgrunnlag gjennom tidsmessig overvåkning og etterretning.

Etterretning og overvåkning gjør at Etterretningstjenesten og Forsvarets øvrige ressurser kan tilby oppdaterte situasjonsbilder som en sentral del av det nasjonale beslutningsgrunnlaget.

Situasjonsbildet bygger blant annet på Sjøforsvarets, Luftforsvarets og Kystvaktens døgkontinuerlige overvåkning av norske farvann. Kystvakten er i 2012 blitt styrket med flere nye fartøyer med større kapasitet, mens Forsvarets maritime patruljefly P-3C Orion nå blir modernisert. Evnen til å sikre et nasjonalt beslutningsgrunnlag i luften ivaretas hovedsakelig av Luftforsvarets kontroll- og varslingsskjede. Ved behov forsterkes overvåkingen med våre nye fregatter og NATOs luftbårne radar- og kontrollsystem. Cyberforsvaret overvåker kontinuerlig Forsvarets kommunikasjonssystemer, og trusselen i det digitale rom har fått økt oppmerksomhet i 2012. Alt i alt er evnen til å overvåke norske land-, sjø- og luftområder opprettholdt i 2012. Enkelte systemer har imidlertid et moderniserings- og utskiftingsbehov.

2. SUVERENITETSHEVDELSE

Å hevde norsk suverenitet.

En av Forsvarets viktigste oppgaver er å hindre at uvedkommende aktører får tilgang til norsk territorium. Evnen til å hevde suverenitet bygger i høy grad på situasjonsforståelsen som skapes gjennom overvåking. I tillegg krever oppgaven tilstedeværelse av operative avdelinger og enheter.

Grensevaktens kontinuerlige tilstedeværelse i grenseområdet mot Russland sikrer norsk suverenitet i dette området på en god måte, mens Kystvaktens og Marinens maktmidler er

tilstrekkelige til å håndtere oppgaven i sjøterritoriet. Nye fregatter og korvetter har styrket Forsvarets evne til suverenitetshevde i territorialfarvannet i 2012. Sjøforsvarets fartøyer bidrar til å identifisere og kontrollere skip i norsk territorialfarvann. I luften er det primært kontroll- og varslingssystemet og F-16-kampflyene som bidrar til denne oppgaven.

Forsvarets operative enheter har meget god evne til å håndtere utfordringene knyttet til norsk suverenitet.

3. KONTROLL

Å ivareta norsk myndighetsutøvelse på avgrensede områder.

I nært samarbeid med andre offentlige etater er Forsvaret pålagt å utøve norsk myndighet på to områder: 1) fiskerioppsyn og annen myndighetsutøvelse til havs og 2) patruljering og overvåkning av den norsk-russiske grensen.

Det er i hovedsak Kystvakten som ivaretar nasjonale rettigheter i norsk økonomisk sone og i fiskerisone ved Jan Mayen og ved Svalbard. Arbeidet støttes med satellittovervåkning, fly og helikoptre. På grunn av den forsinkede leveransen av det nye maritime helikopteret NH-90, har helikopterstøtten vært lav i 2012.

Garnisonen i Sør-Varanger løser sine oppsyns- og kontrolloppgaver langs grensen godt, og etableringen av det nye nasjonale nødnettet vil styrke kommunikasjonsevnen med politiet ytterligere. Forsvarets evne til å overvåke grensen og utøve myndighet til havs vurderes som god og troverdig. Koordinering og samarbeid med sivile etater fungerer godt.

4. KRISEHÅNDTERING

Å forebygge og håndtere episoder og sikkerhetspolitiske kriser i Norge og norske områder.

Mer øving har bidratt til å styrke Hærens operative evne i 2012, og Brigade Nord kan stille ledelselement med minst en bataljonsstridsgruppe og tilpassede støtteelementer til nasjonal krisehåndtering på kort tid. Grensevaktens mot Russland kan hurtig forsterkes med Heimevernets innsatsstyrker og/eller Brigade Nord.

Nytt materiell til Sjøforsvaret har styrket evnen til å håndtere maritime episoder. Fem av seks nye korvetter er levert, og nye sjømålsmissiler ble prøveskutt høsten 2012. Undervannsbåter, P-3 Orion og Marinens

jegervåpen har også god kapasitet. For å kunne løse episoder i luften, kreves kort reaksjonstid, noe som ivaretas av kampfly i høy beredskap og en luftdarkjede som kontinuerlig overvåker luftrommet. Forsvarets evne til nasjonal krisehåndtering er tilfredsstillende, og den har økt ved at alle Forsvarets Bell 412-helikoptre er tilbake fra Afghanistan. Spesialstyrkene utgjør svært kompetente avdelinger med kort reaksjonstid.

Samlet vurderes evnen til å kunne håndtere episoder og mindre kriser som styrket.

5. KOLLEKTIVT FORSVAR

Å bidra til kollektivt forsvar av Norge og øvrige deler av NATO mot trusler, anslag og angrep, inkludert bruk av masseødeleggelsesvåpen

I tillegg til at Forsvaret, med støtte fra allierte styrker, skal kunne forsvare norsk territorium, må styrkene være dimensjonert og organisert for å kunne operere i hele NATOs ansvarsområde.

Hærens Brigade Nord utgjør hovedkampstyrken i Norges landforsvar. I tillegg kan elementer av Brigade Nord ved behov settes inn i operasjoner der Norge må bidra til forsvar av andre NATO-land. Brigade Nord kan ikke alene håndtere et omfattende angrep mot Norge, og nasjonen er avhengig av alliert støtte. Våre militære styrker øver og trener derfor med allierte styrker både hjemme og i utlandet. Erfaringer fra operasjoner i utlandet har styrket Brigadens operative evne i 2012. Også Sjøforsvaret deltar jevnlig på NATO-øvelser og evnen til å samvirke med allierte styrker er meget god. Luftforsvarets evne til å bidra til kollektivt forsvar, blant annet med kampfly, vurderes som svært tilfredsstillende, selv om en del eldre hovedmateriell er modent for oppgradering eller utskifting. I sum vurderes Forsvarets evne til å løse oppgaven som tilfredsstillende.

7. DIPLOMATI

Å bidra med militær støtte til diplomati og til å forhindre spredning av masseødeleggelsesvåpen

Forsvaret støtter det norske diplomati ved å være representert ved en rekke ambassader og militære hovedkvarter. Forsvaret har også bilaterale tiltaksplaner med enkeltland med sikte på å styrke gjensidig forståelse og tillit. Overfor utvalgte partnerland på Balkan og Kaukasus bidrar Norge med militært personell til støtte for forsvarsrettet sikkerhetssektorreform. Gjennom et nordisk samarbeid støtter Norge også afrikansk kapasitetsbygging på områder som fredsbevarende operasjoner og maritim sikkerhet.

Samarbeidet med Russland er gitt en fremtredende plass i norsk nordområdepolitikk, og dette følges opp med militære aktiviteter som møter, besøk og øvelser. Trenden er tydelig positiv, og det ble i 2012 gjennomført tre større fellesøvelser: Pomor, Barents og Northern Eagle.

Forsvaret arbeider også aktivt med å følge opp de internasjonale avtalene CFE, Open Skies, Incident at Sea og bidrar dessuten i arbeidet med å begrense «Small Arms Weapons».

8. SIVIL STØTTE

Å bidra til ivaretagelse av samfunnsikkerhet og andre sentrale samfunnsoppgaver.

Etter endring av bistandsinstruksen i 2012 kan Forsvarets kapasiteter tas i bruk uavhengig av om politiets ressurser allerede er uttømt. Sammen med økt krav til samtrening vil den nye instruksen bidra til raskere beslutningsprosesser.

Gjennom hele 2012 har to Bell 412-helikoptre stått i høy transportberedskap for å kunne bistå politiet ved anmodning. Forsvaret har også medisinsk evakueringskapasitet med fly, og har også en avtale med SAS om å kunne bruke et sivilt fly (Boeing 737) for medisinsk evakuering. Flyene kan brukes over hele verden. Spesialstyrkenes oppgaver nasjonalt er i hovedsak knyttet til håndhevelsesbistand ved kontrattoroperasjoner, og styrkene er godt samtrent med politiet. Heimevernet har på sin side etablert samarbeidsavtaler med sine respektive politidistrikter slik at styrkenes kapasitet enkelt kan tas i bruk ved behov.

Også Hærens avdelinger er godt egnet til å støtte det sivile samfunnet og bidra i 2012 med bygging og vakhold av en midlertidig bru i forbindelse med flom i indre Troms. Som tidligere støtter Forsvaret Hovedredningsentralen og politiet med ressurser i forbindelse med søk og redning til sjøs. Kystvaktens bistår Kystverket, Tollvesenet og andre sivile etater, mens Kystvaktens nye fartøyer har gitt Norge økt slepe- og oljevernkapasitet.

Luftforsvaret bidrar med døgnkontinuerlig redningstjeneste (Sea King-helikoptre), helikopterstøtte til politi og helsemyndigheter, brannslukning og humanitær bistand for ulike hjelpeorganisasjoner. Evnen til å yte sivil støtte vurderes som svært god. Enkelte kapasiteter er, fordi de er kritisk viktige, tilpasset politiets og andre etaters behov. For øvrig løses oppgavene med de styrkene som er tilgjengelige for å løse Forsvarets øvrige oppgaver.

6. INTERNASJONALE OPPDRAG

Å bidra til flernasjonalt krisehåndtering, herunder flernasjonale fredsoperasjoner

Norske styrker vil normalt kun delta i utenlandsoperasjoner i en flernasjonalt ramme, vanligvis i FN- eller NATO-regi. Det er et politisk mål å øke bidragene til FN-operasjoner, men også i perioder delta med styrker i utvalgte EU-operasjoner.

Forsvaret har gjennom 2012 levert styrker med meget høy operativ evne til operasjoner i Afghanistan og styrker til NATOs stående minerydderstyrke. I tillegg har Forsvaret bidratt med stabsoffiserer og observatører til multinasjonale og FN-ledete operasjoner på Balkan, i Midtøsten og i Afrika.

I 2012 ble det også etablert en ny operativ kapasitet: Sjøforsvarets traumeteam. Teamet vil være en integrert del av fregatten som skal delta i operasjon Ocean Shield i 2013.

Forsvarets totale evne til å løse oppgaven vurderes som meget god, men små fagmiljøer gir utfordringer for utholdenhet ved stadig deltakelse i operasjoner i utlandet i tillegg til nasjonale beredskapsforpliktelse.

OPERATIV VIRKSOMHET

I tillegg til å være en beredskapsorganisasjon, løser Forsvaret skarpe oppdrag i inn- og utland. Enhver avdeling har ulike beredskapstider og oppdrag som løses kontinuerlig. Her kan du lese om hvordan oppdragene ble løst i 2012.

ALLTID KLAR TIL INNSATS

Forsvaret har god kontroll over norsk landjord, sjøområder og luftrom og er i stand til å reagere på svært kort varsel om nødvendig. I tillegg løser norske styrker en rekke faste oppdrag på vegne av sivile myndigheter.

Gjennom hele 2012 ble den norsk-russiske grensen overvåket av grensevaktene. Hans Majestet Kongens Garde gjennomførte kontinuerlig vakthold av Kongehuset, mens Forsvarets spesialkommando og Hærens hurtige beredskapsstyrker var i nasjonal beredskap. I tillegg var Heimevernet til stede og tilgjengelig for sivil støtte over hele landet, samtidig som styrken er i beredskap for å kunne sikre militære nøkkelpunkter og vitale samfunnsinstitusjoner.

1401 NØDOPPDRAG

330-skvadronen (redningshelikoptertjenesten) hadde i 2012 en rekke søk- og redningsoppdrag for sivile myndigheter. Totalt fløy norske Sea King-helikoptre 4297 timer og gjennomførte 1401 ambulans-, søk- og redningsoppdrag, 23 flere enn året før.

KYSTVAKTEN

Kystvakten, som er en del av Sjøforsvaret, seiler i hele Norges ansvarsområde og håndhever statens myndighet på havet. Fartøyene løser en rekke oppgaver, som tolloppsyn, miljøoppsyn, redningsaksjoner og anløpskontroll. På disse områdene er Kystvakten gitt politimyndighet med hjemmel i kystvaktloven. Kontrollvirksomheten er helt sentral for å utøve norsk myndighet i de norske jurisdiksjonsområdene.

I 2012 ble det for eksempel gjennomført totalt 1711 (mot 1718 i fjor) fiskeriinspeksjoner i norsk økonomisk sone i Skagerak, i fiskerivernsonen rundt Svalbard, i fiskerisonen ved Jan Mayen og i North East Atlantic Fisheries Commission. I alt førte inspeksjonene til 413 advarsler (mot 247 i fjor), 17 oppbringelser (14) og 23 anmeldelser (22).

FJERNER FARER

– Som minedykker er det viktigste å holde hodet kaldt og gjøre gode vurderinger underveis, sier Bjørg Selvåg i Minedykkerkommandoen, en enhet som blant annet bistår politiet med å uskadeliggjøre eksplosiver.

Minedykkerkommandoen bistår politiet i 35 oppdrag i året. Dette er nasjonale oppdrag med eksplosivrydding, noe som varierer i omfang og viktighet.

– Oppdragenes varighet kan variere fra en dag til flere uker, alt ettersom hva oppdraget går ut på og hvor omfattende det er, sier Selvåg.

Å være minedykker er naturlig nok et risikorykke, men det er ikke slik at de daglig risikerer livet.

– Det er en viktig del av jobben å gjøre de tiltak vi kan for å minimere risikoen i det vi driver med, understreker Selvåg.

– Ute på oppdrag er det viktig å være fokusert og skjerpet. Minedykkerne har en praktisk jobb, men det ligger mye kunnskap og erfaring bak det vi foretar oss ute i felten, forteller minedykkeren.

– Det er en givende måte å jobbe på både fordi det gir personlig tilfredsstillende å mestre oppgavene, og fordi det er en samfunnsnyttig innsats å rydde eksplosiver langs norskekysten.

296

Stadig flere av Kysteskadrens nye fartøyer kom i drift. Det resulterte i at antall seilingsdøgn økte med 296 fra 2011 til 2012. 28 prosent av seilingsdøgnene fant sted i Nord-Norge, 35 prosent i Sør-Norge og 37 prosent i utlandet.

KYSTOVERVÅKNING

Fra januar 2012 ble Forsvarets system for kystovervåkning fullt integrert med det nasjonale Safe Sea Net Norway, som er et felles rapporteringsverktøy for Forsvaret, Sjøfartsdirektoratet, Fiskeridirektoratet, Kystverket, Tollvesenet og politiet. Det nye verktøyet har utvilsomt bidratt til å bedre kontrollen med nasjonal suverenitetshevdelse.

I 2012 registrerte Forsvarets operative hovedkvarter totalt 54 878 havnearløp fra utenlandske fartøyer i Norge. Tre fartøyer ble anmeldt (mot ti i 2011) og 49 fikk skriftlig advarsel for brudd på anløpsforskriften, mot 156 året før.

MARINEN

Aktiviteten i Sjøforsvaret har også i 2012 vært preget av innfasing av nye fartøyer, spesielt korvettene i Skjold-klassen. Etter hvert som fartøyene har kommet i drift, har antall seilingsdøgn og tilstedeværelsen i norske havområder økt.

Gjennom avtaler mellom Forsvaret og Kystverket ivaretas for øvrig kontinuerlig beredskap overfor akutt oljeforurensning. Kystverket har også fått militær støtte ved en rekke sjøulykker og mindre hendelser.

Minedykkerkommandoen gjennomførte i overkant av fire oppdrag i måneden som bistand til politiet og andre etater. Oppdragene går i hovedsak ut på å kartlegge og rydde miner.

OVERVÅKNING AV LUFTROMMET

De to F-16-flyene som står i beredskap på Bodø hovedflystasjon gjennomførte 41 oppdrag (34 i 2011) med 71 identifiseringer (48) i 2012. Den russiske flyaktiviteten langs kysten var på et noe høyere nivå enn i 2011 og er nå på linje med aktiviteten i 2009.

ANDRE OPERASJONER

I 2012 ble det gjennomført 359 (341) oppdrag i eksplosivrydding, fordelt på 99 i Nord-Norge, 58 i Midt-Norge, 67 på Vestlandet og Sørlandet og 135 på Østlandet. Oppdragene besto hovedsakelig av henting og fjerning av håndvåpenammunisjon, granater, sprengstoff og miner. I tillegg ble det bistått med spesialistkompetanse til fem oppdrag som omfattet improviserte eksplosiver.

Forsvaret bisto også svenske myndigheter i forbindelse med søk, kommisjons- og oppryddingsarbeid etter ulykken med et norsk C-130J Hercules-transportfly ved Kebnekaise i mars. Personell fra Hæren deltok blant annet i søket etter omkomne, mens et Bell 412-helikopter ble brukt til transport på ulykkesstedet og mellom Kebnekaise og Kiruna. Forsvaret stilte også med et C-130J Hercules-transportfly til nødvendig transport mellom Norge og Sverige.

F-16-beredskap (QRA)

	2008	2009	2010	2011	2012
Oppdrag	32	38	36	34	41
Identifiseringer	87	77	39	48	71

SIKKERHETEN OVERFØRT TIL AFGHANERNE

Bidraget til Afghanistan gikk ned fra 600 til 215 soldater i løpet av 2012, men Norge bidrar fortsatt aktivt i en rekke utenlandsoperasjoner.

Hovedmålet med NATOs militære tilstedeværelse i Afghanistan (FN-resolusjon 1510) er å assistere den afghanske regjeringen med å oppnå en tilfredsstillende sikkerhetssituasjon i landet.

FARYAB

I Faryab-provinsen, der størsteparten av de norske styrkene var stasjonert i 2012, foregikk alle operasjoner med utgangspunkt i den langsiktige sikkerhetsplanen utarbeidet av provinsguvernøren, sjefen for den afghanske hærens 1. brigade 209. korps, den regionale politisjefen og den norske styrkesjefen. I all hovedsak ble operasjonene planlagt og ledet av afghanere, men med støtte fra Task Force Faryab (norske og latviske styrker).

Det siste norske militære styrkebidraget til Faryab-provinsen

måtte vektlegge to oppdrag: å legge til rette for at afghanske styrker kunne overta sikkerhetsansvaret og samtidig avslutte det over åtte år lange militære oppdraget i provinsen. 27. september signerte norske og afghanske militære representanter de siste formelle papirene som overlot Camp Maimanah til den afghanske hæren.

Det norske helikopterbidraget Norwegian Aeromedical Detachment trakk seg formelt tilbake 8. oktober. Gjennom perioden i Afghanistan gjennomførte styrken 245 evakueringsoppdrag for i alt 270 pasienter. 31 av pasientene ble evakuert i 2012.

Forsvaret har også bidratt med stabsoffiserer til ulike hovedkvarter og til den afghanske sambands- og ingeniørskolen, i

tillegg til både sivilt og militært personell i FN-oppdraget «United Nations Assistance Mission in Afghanistan».

Det gjenstående norske styrkebidraget vil fra januar 2013 inngå i en avdeling hvor samarbeidet med Sverige, Finland og Latvia blir videreført i Mazar-e Sharif.

NYE STYRKEBIDRAG 2012

Ett av Forsvarets nye Hercules-fly ble fasett inn i ISAFs transport-system i 2012. Styrken på 20 personer gjennomførte første oppdrag 27. september. Frem til årsskiftet transporterte flyet i alt 2699 passasjerer og 429 tonn materiell.

Norge har i tillegg fått en sentral rolle ved den internasjonale flyplassen i Kabul. Air Operations ved Kabul International Airport har fått norsk sjef og fem norske ansatte i operasjonsrommet.

Avdelingen har ansvaret for avviklingen av fly- og helikoptertrafikken, cargo, passasjerer og VIP-besøk på den militære delen av flyplassen. Også opplæring av sivile afghanere i flyplassdrift er et viktig element i oppdraget.

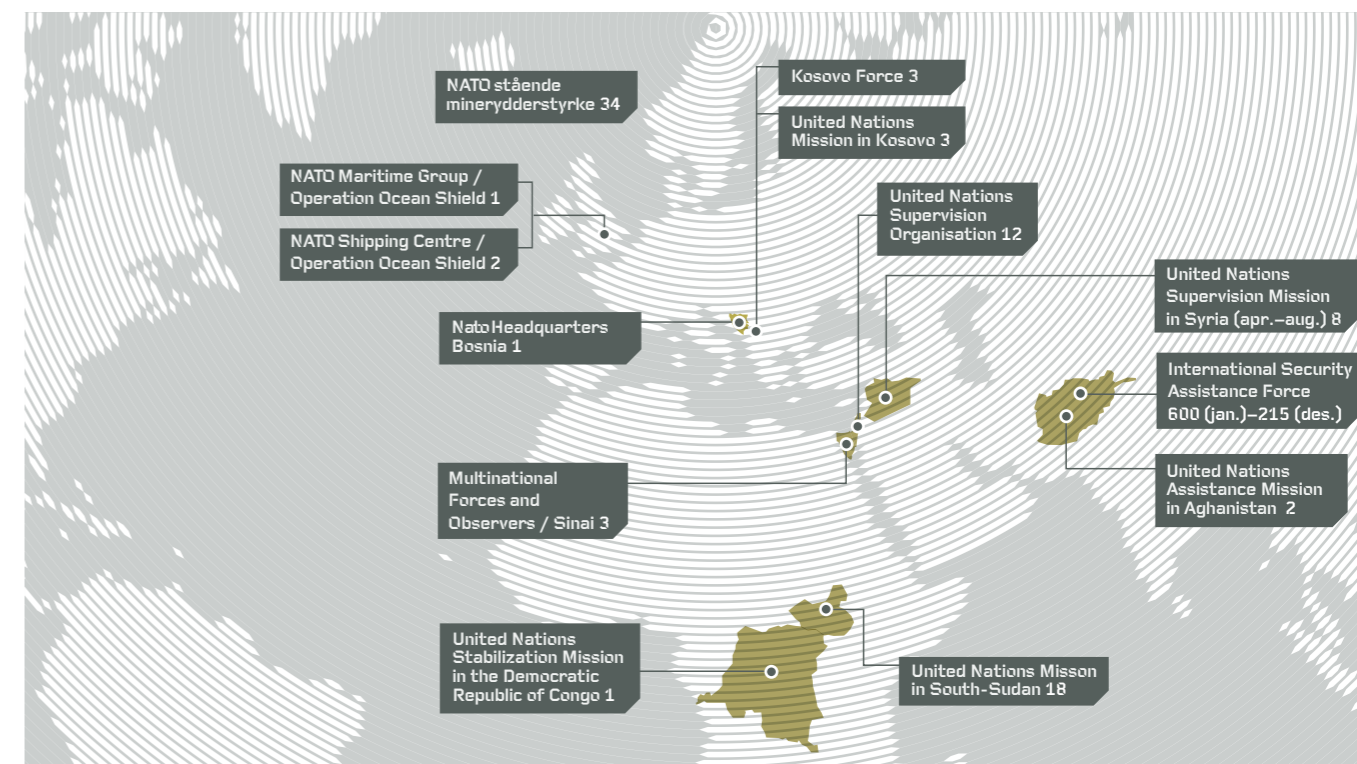
1. april 2012 gjenopptok norske soldater fra Forsvarets spesialkommando / Hærens jegerkommando oppdraget med å trene og utdanne den afghanske spesialpolitienheten Crisis Response Unit, som skal håndtere alvorlige terrorsituasjoner i og rundt Kabul.

ØVRIGE UTENLANDSOPPDRAG

Forsvaret støttet operasjon Ocean Shield i den piratutsatte Adenbukta gjennom hele året med en offiser i «Standing NATO Maritime Group 1» i Northwood, England, og to reserveoffiserer. Norge deltok med KNM «Valkyrien» som kommandofartøy i NATOs stående minerydderstyrke i det første halvåret av 2012. Bidraget sto også i beredskap for NATO Response Force (NRF) i samme periode.

Norge har gjennom 2012 dessuten bidratt med nestkommanderende til NATOs hovedkvarter i Sarajevo og fire offiserer til militær og sivil støtte i Kosovo. Gjennom året er også det norske styrkebidraget til FNs freds- og sikkerhetsoppdrag i Sudan økt fra 12 til 18 personer. Tolv offiserer har deltatt i UNTSO, FNs observatørkorps for våpenhvileavtalen mellom Israel og henholdsvis Libanon og Syria. Norge bidro også med åtte av 300 ansatte til FNs observatørkorps i Syria, deriblant lederen, generalmajor Robert Mood.

Forsvaret fylte i 2012 en stilling ved den fredsbevarende styrken MONUSCO i Kongo, og bidro dessuten med tre offiserer til den multinasjonale styrken som overvåker fredsavtalen mellom Egypt og Israel.

Fra juli 2012 har Forsvaret ført hele 22 militære kolonner ut av Faryab-provinsen i Afghanistan. I alt ble 441 containere og 221 kjøretøy fraktet ut av området i forbindelse med avslutningen av oppdraget.

FLYTTESEJEFEN

Uttrekningen fra Faryab er Norges største logistikkoperasjon i nyere tid. Oberst Svein Arild Aarrestad var sjef for operasjonen.

– Den aller største utfordringen var tidspresset. På grunn av omstrukturering i ISAF, ba norske myndigheter oss om å fremskynde operasjonen med nesten ni måneder. Jeg var i Afghanistan nesten kontinuerlig fra mai til jul for å lede staben av logistikkspesialister. Enheten som planla og ledet operasjonen het Theatre Termination Force, og vi ble godt hjulpet av styrkene som allerede var til stede i Afghanistan.

– Jeg har lang erfaring fra ulike posisjoner i Forsvarets logistikkorganisasjon, og jeg ledet dessuten termineringen av Norges Orion-bidrag på Seychellene i 2011. Likevel var uttrekningen fra Faryab en spesiell og interessant opplevelse. Innleveringen av materiell strakte seg over fem uker. Alt måtte identifiseres – både det som skulle hjem, det som skulle overlates til afghanerne og det som av ulike grunner måtte kasseres. Da gjelder det å ha tunga rett i munnen.

– Hvert eneste objekt vi har satt igjen i Afghanistan er dokumentert, og det er signert papirer på engelsk og det lokale språket dari. Til slutt gikk vi gjennom

hvert enkelt rom sammen med de ansvarlige fra den afghanske hæren.

– Det som gjorde uttrekningen fra Faryab vellykket, var at jeg fikk med meg mange dyktige fagspesialister. Det er en stor utfordring å sette sammen slike team. Er du heldig der, går det meste bra.

RUSTNINGSKONTROLL

Norge gjennomførte i 2012 inspeksjoner i både Armenia, Ukraina og Russland.

Generelt har Norge gjennom året overholdt sine ulike avtaleforpliktelser og har bidratt betydelig i flere rustningskontrollfora i NATO, FN og OSSE.

WIEN-DOKUMENTET 2011

Wien-dokumentet om sikkerhets- og tillitskapende tiltak i Europa sørger for konkrete tiltak som bidrar til å styrke tillit, åpenhet, samarbeid og sikkerhet i området som omfattes av OSSE (Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa). Norge fulgte opp avtalen blant annet gjennom et evalueringsbesøk til Turkmenistan og en inspeksjon til Russland. Begge besøkene ble gjennomført med tilfredsstillende resultater, men med noen utfordringer i Russland. Inspeksjonen her ble gjennomført under øvelsen KAVKAZ 2012. Russland unnlot å stille med helikopter under inspeksjonen. Norge mottok også et evalueringsbesøk fra Kasakhstan ved Ørland hovedflystasjon, og besøket oppfattes som meget vellykket.

AVTALEN OM KONVENSJONELLE STYRKER I EUROPA (CFE-AVTALEN)

Norge gjennomførte i 2012 to CFE-inspeksjoner til Armenia og Ukraina som en del av multinasjonale team. I tillegg deltok åtte norske inspektører på andre NATO-lands CFE-inspeksjonsteam i henhold til egen utvekslingsplan.

AVTALEN OM ÅPNE LUFTROM – OPEN SKIES

Russland gjennomførte én Open Skies-flygning over Norge i 2012, mens Norge gjennomførte to over Russland i tillegg til én delt flygning med Tyrkia og én med USA. Til flygningene ble det leaset inn fly fra Romania, eller andre nasjoners fly ble brukt. Det gjennomføres årlig om lag 100 observasjonsflygninger etter avtalen, hvorav inntil 42 over Russland. Norge gjennomfører normalt fire av dem.

ANDRE AVTALER

I juli møttes verdens land i FN i New York for å forhandle frem en juridisk bindende våpenhandelstraktat, den såkalte «Arms Trade Treaty». Hensikten er å etablere et internasjonalt regelverk som kan bidra til å forhindre og redusere menneskelige lidelser og ustabilitet i kjølvannet av uansvarlig og uregulert våpenhandel. Tross fire ukers iherdig arbeid, ble det ikke enighet om en traktattekst, men en oppfølgende konferanse ble avtalt til mars 2013. På den andre tilsynskonferansen om «Program of Action», som skal forhindre, bekjempe og fjerne ulovlig handel og uansvarlig bruk av små og lette våpen, ble medlemslandene enige om å fornye og forsterke sine forpliktelser.

STOR INTERESSE FOR TRENING I NORGE

Kontraterror, evakuering av syke, utplassering av innsatsstyrker og felles øvelse med amerikanere og russere: Forsvaret trente mye og godt i 2012 og opplever en økende interesse fra andre NATO-land.

Utenlandsk tilstedeværelse på norsk territorium var høy i 2012 og økte ytterligere fra året før. Norge er avhengig av alliert støtte for å stå i mot omfattende angrep mot nasjonen. Å trene på norsk jord sammen med allierte nasjoner, styrker det kollektive forsvaret av Norge.

ØVELSER

Den største øvelsen var utvilsomt Cold Response 12, som involverte hele 16 300 soldater fra 14 land, deriblant USA, Spania og

Latvia. Hensikten var å trene land-, sjø- og luftmilitære styrker fra flere nasjoner samtidig under svært krevende vinterforhold i Nordland og Troms. Generelt var tilbakemeldingene svært gode og øvelsen anses som en suksess.

Det ble også gjennomført en rekke andre øvelser i Norge. Blant disse var en serie øvelser for å trene den nasjonale kommandostrukturen i en rekke ulike scenarioer, og både hovedkvarter og staber deltok aktivt.

180 000

Våre allierte brukte i alt 180 000 tjenestegjørende dager i Norge i 2012. Flest døgn gjennomføres ved Garnisonen i Porsanger. Tallet inkluderer også 15 000 dager med såkalt «Expeditionary training», der blant annet ski, skiskyting og klatretrening inngår.

1600

Den belgiske avdelingen PARA var med sine 1600 soldater den største styrken som trente ved Garnisonen i Porsanger i 2012.

I øvelse Samaritan ble planverk, prosedyrer og gjennomføring av seremonier trent i forbindelse med evakuering av døde og skadde utenfor Norge. Årets øvelse bestod av ett sjørelatert og ett landrelatert scenario.

Øvelse Gemini var en nasjonal krisehåndteringsøvelse der Forsvaret bisto politiet med støtte i maritime kontraterrore-operasjoner. Krisehåndteringsevnen til politiet og samarbeidende aktører ble også prøvd i øvelse Tyr, der Politidirektoratet hadde gjennomføringsansvaret. Hensikten med øvelsen var å styrke tilliten og evnen til samvirke mellom Forsvaret, politiet og andre beredskapsaktører. I øvelse Tyfon ble det trent på å planlegge utplasseringen av utvalgte militære styrker til et bestemt innsatsområde i Norge.

TRENING MED USA OG RUSSLAND

Pomor 2012 fant sted som en bilateral øvelse mellom Russland og Norge i mai. Hovedmålet med øvelsen var å trene samvirke mellom norske og russiske sjø- og luftstridskrefter i et arktisk miljø. Øvelsen startet med utseiling fra Severomorsk i Russland og endte opp i Bodø, og den demonstrerte nok en gang at det russiske og det norske forsvaret i fellesskap kan operere for å verne felles interesser i det vestlige polare området.

Øvelsen Northern Eagle har i hovedsak samme hensikt som Pomor, og den ble første gang gjennomført i 2004 som en bilateral øvelse mellom USA og Russland. Øvelsen gjennomføres hvert annet år, og Norge ble invitert til å delta fra 2008. Tilbakemeldingene både fra russisk og amerikansk side var gode, og det er allerede nå signalisert stor interesse for å gjennomføre øvelsen også i 2014.

STOR INTERESSE

2012 viser generelt at utenlandske avdelinger fortsatt ønsker å trene og øve i Norge. Aktiviteten til UK Royal Marines og Nederland Royal Marines ved det allierte treningscenteret på Åsegarden ved Harstad, er stabil, og det er registrert en økende interesse både for Garnisonen i Porsanger og for Halkvarre skytefelt. Også Forsvarets vinterskole har gjennomført sine planlagte kurs med deltakere fra en rekke nasjoner.

For mer utfyllende informasjon om Forsvarets virksomhet i inn- og utland, les kapittelet om "Operativ virksomhet" i fullversjonen av årsrapporten.

UTVIKLING AV NORSKE STYRKER

2012 har vært preget av høy aktivitet for samtlige forsvarsgrener. Viktige øvelser og betydelige bidrag til store internasjonale operasjoner, gjør at norske styrker har mer erfaring og er bedre rustet enn noen gang tidligere.

LEDET 7000 SOLDATER FRA FEM NASJONER

Brigade Nord fikk trent alle ledd grundig under årets Cold Response. På sitt mest intense planla og ledet brigaden øvelsen med mer enn 7000 soldater fra fem forskjellige nasjoner i en felles operasjon.

Cold Response er en norskledet øvelse som blir holdt hvert annet år, men det er et helt tiår siden sist den var like stor som i 2012. Over to uker i Nordland og Troms i mars deltok hele 16 300 soldater fra 15 nasjoner med de største bidragene fra Canada, Frankrike, Nederland, Storbritannia, Sverige og USA.

Soldater fra alle forsvarsgrener øvde blant annet på å sette inn militære reaksjonsstyrker i et område der de måtte håndtere alt fra intensiv krigføring til terrortrusler og massedemonstrasjoner.

Øvelsen bidro til å styrke Hærens operative evne i 2012, og spesielt Brigade Nord's kampkraft. Brigadens hurtige reaksjons-

styrke kan nå stille for nasjonal krisehåndtering i løpet av kort tid. Bataljonen har gjentatte ganger gjennom året øvd på å forflytte seg raskt fra en landsdel til en annen som en del av brigadens arbeid med å videreutvikle beredskapsplanverket.

Brigade Nord har gjennom året fortsatt å øve på best mulig samvirke med de andre forsvarsgrenene, i år med spesiell oppmerksomhet mot Sjøforsvarets taktiske ledelse. Brigadekommandoen ble dessuten erklært «fullt operativ», og brigaden har i tråd med målsettingen økt i antall årsverk og spesielt i antall vervede. Den operative evnen er dermed økt.

16 300

16 300 soldater fra 15 nasjoner deltok på Cold Response i mars.

ØVRIGE AKTIVITETER

Garnisonen i Sør-Varanger løser sine grenseoppdrag mot Russland med patruljer, statisk overvåkning og teknisk avansert utstyr. I 2012 startet dessuten arbeidet med å modernisere og videreutvikle infrastrukturen ved grensestasjonene.

Hans Majestet Kongens Gardes kjerneoppdrag er å utdanne styrker og vokte Kongehuset. I tillegg til sitt primæroppdrag, har Garderen i lys av 22. juli-kommisjonens rapport jobbet med å styrke sin reaksjonsevne for å kunne støtte politiet med vakt og sikring.

Forsvarets spesialkommando / Hærens jegerkommando har utdannet og stilt operative kapasiteter i beredskap og i operasjoner for innsats nasjonalt og internasjonalt, blant annet gjennom sin pågående deltakelse i Afghanistan.

Krigsskolen har i 2012 fortsatt satsingen på å utdanne offiserer med en praksis- og teoribasert lederutdanning på bachelornivå, og med sivile samarbeidspartnere.

Operasjonstøtteavdelingen er til daglig en meget god støtte-spiller for Hærens avdelinger, blant annet gjennom å sette opp deployerbare logistikkbasert til støtte for den operative strukturen.

UTFORDRINGER

Hæren gjennomfører til daglig svært krevende operasjoner i Afghanistan og vil også fortsette å gjøre dette i 2013, om enn i et noe annerledes og mindre omfang.

Totalt vurderes Hærens resultatoppgjøret for 2012 til å være svært tilfredsstillende. Spesielt har Brigade Nord gjennom økning i antall ansatte, prioritering av beredskapsarbeid og utfordrende fellesoperative og multinasjonale øvelser, hatt en svært positiv utvikling.

Aktivitetsdata for Hæren 2009–2012

	2009	2010	2011	2012
Totalt antall tjenstedøgn	1 523 398	1 524 404	1 658 481	1 648 001
Øvingsdøgn i snitt per avd.	25	24	27	24

DEN STORE PRØVELSEN

– Jeg er utrolig heldig som får lov til å jobbe med det viktigste vi kan gjøre i Forsvaret – nemlig å bygge operativ evne for forsvaret av Norge. Det gjør brigaden hver dag. Å få lov til å være med og lede en avdeling på nesten 5000 mennesker, er svært givende, sier Torgeir Byrløkken, stabssjef i Brigade Nord.

Han var med på å lede Brigade Nord under fjorårets store vinterøvelse i Nordland og Troms, Cold Response, hvor hele 16 300 soldater fra 15 nasjoner deltok.

– For at alle soldatene, enten de kom fra Canada, Frankrike eller Sverige, skulle få best mulig utbytte av øvelsen, var vi nødt til å bake inn øvingsmålene til de enkelte landene i operasjonsplanen. Vi fikk strukket oss langt i å teste vår evne til planlegging og ledelse av komplekse operasjoner. Med så mange ekstra utenlandske avdelinger, ble logistikk og samband spesielt krevende.

Midt under den store øvelsen skjedde det i tillegg en uforutsett og tragisk hendelse – flystyrten i Kebnekaise. Brigaden måtte inn for å støtte søkearbeidet.

– Det gjorde vi parallelt med at vi gjennomførte øvelsen. Det var en krevende sak. Men midt i det tragiske var det en fordel at brigadens styrker var samlet slik at vi kunne respondere hurtig. Når ulykken først hadde skjedd, var det godt at også Brigade Nord kunne støtte våre venner i Luftforsvaret.

MINERYDDING OG NYE FARTØYER

Sjøforsvaret har vært mer til stede i nordområdene enn på lenge, og det har avgitt både materiell og mannskaper til ulike NATO-operasjoner. Men fortsatt er det utfordringer knyttet til sene leveranser og mangel på personell.

Sjøforsvaret arbeider daglig for å sikre norsk suverenitet gjennom ressurskontroll, miljøkontroll, støtte til andre statlige instanser og forebyggende virksomhet. Kysteskadren (Marinen) er Sjøforsvarets operative styrke på sjø og land, og fartøyene har i 2012 vært bredt representert både i Nord-Norge, Sør-Norge og ved Svalbard. I fredstid er det først og fremst Kystvakten som er statens representant på havet, og den er dessuten Forsvarets viktigste virkemiddel for å håndtere episoder i havområdene. Kystvakten er blitt tilført flere nye fartøyer og disponerer nå en variert flåte med oppdrag både i nordområdene og i Sør-Norge. Fire av de i alt 15 fartøyene har normalt helikopter om bord, men det har ikke vært en permanent ordning i 2012. Årsaken er den forsinkede leveransen av de nye NH-90-helikoptrene og at tilgangen på Lynx-helikoptre er for liten. Kystvakten disponerer imidlertid innleide sivile fly, i tillegg til at Forsvarets maritime overvåkingsfly P-3 Orion bidrar.

Marinen og Kystvaktens fartøyer bidrar til å bygge et maritimt situasjonsbilde. Når fregattene i Fridtjof Nansen-klassen får NH-90-helikoptre om bord, og når alle seks korvettene i Skjold-klassen er levert og operative, vil denne viktige tjenesten bli vesentlig forsterket.

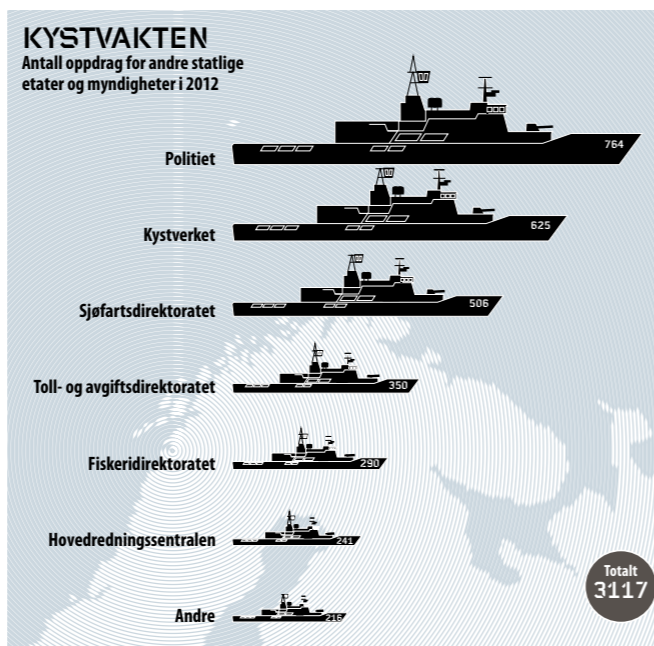
RESULTATER

Sjøforsvaret har i 2012 levert maritime styrker i henhold til oppdrag både nasjonalt og internasjonalt. Sjøforsvarets tilstedeværelse i nordområdene har økt i forhold til tidligere år.

Kystvakten har i hovedsak gjennomført all planlagt seiling i 2012, men maskintekniske feil i Nornen-klassen har medført noe avvik.

Kystjegerkommandoen avsluttet sitt bidrag til ISAF-styrken i 2012 og er nå innrettet mot maritime oppgaver, mens Marinejegerkommandoen har bistått i spesialstyrkeoperasjoner.

Sjøforsvaret la opp sine øvelsesperioder i fem Task Group-perioder i 2012. Hensikten var å øve en rekke krigførsomsråder med Sjøforsvarets eget personell sammen med andre deltagende enheter, både nasjonale og utenlandske enheter.

Aktivitetsdata for Sjøforsvaret 2009–2012

	2009	2010	2011	2012
Fregatt	7517	5942	6258	5761
Skjold-klasse	0	382	1963	5973
Minefartøy	6841	6816	6023	7188
Ubåt	6702	5832	5407	5565
Logistikkfartøy	5271	4945	5955	4639
Sum seilingstimer	26 331	23 917	25 606	29 126

KNM «Roald Amundsen» gjennomførte og besto Flag Officer Sea Training i Plymouth i England i uke 15–20. Norge fikk da for første gang en sertifisert fregatt for å løse skarpe oppdrag for NATO. Norge og KNM «Valkyrien» overtok kommandoen for NATOs stående minerydderstyrke i Kristiansand 20. januar. KNM «Alta» ble avgitt til NATOs utrykningsstyrke i perioden 5. mars til 24. juni, mens KNM «Karmøy» deltok i perioden 23. juli til 4. november.

29 000

Kysteskadren har i 2012 økt sin aktivitet fra 25 000 til 29 000 seilingstimer.

MINERYDDER FANT HAVN

Etter rekruttskolen på Madla kom Mia Havn (20) fra Bergen gjennom nåløyet og fikk tilbud om å avtjene førstegangstjenesten på minerydderen KNM «Måløy».

– Det mest spennende er når vi seiler. Jeg er på et jaktfartøy som går mer direkte ned på minene enn en minesveiper. Det er imponerende å se vannsøylen på 10–15 meter når vi har sprengt minen, sier Havn.

Hun har deltatt på flere NATO-øvelser, blant annet i England, Belgia og Nederland.

– Som en del av NATOs internasjonale styrker kan vi bli kalt ut på utenlandsoppdrag som inkluderer en risiko. Men jeg føler meg trygg. Både sikkerhetsnivået om bord og tilliten til vårt faste befall er høy. Dessuten merker jeg godt at min egen bevissthet rundt sikkerhet øker med mer erfaring. Skulle jeg føle meg utrygg eller usikker, vet jeg hvem jeg skal ta kontakt med. Dessuten er vi 40 kolleger som alltid tar vare på hverandre.

Til sjøs er oppgavene mer varierte enn når båten ligger til land på Haakonsværn.

– Til lands er jobben ganske rutinepreget. Vi driver med vedlikehold og reparasjoner. Men NATO-øvelsen med tre måneder på et jaktfartøy, var spennende og veier opp.

Havn satser på en karriere i Forsvaret og er spent på sommerens opptak og seleksjon.

– Gratis utdanning og sikker jobb frister også i tillegg til et spennende yrke, avslutter hun.

Det er for 2012 grunn til å være særlig fornøyd med at samlet aktivitet er økt i takt med innfasingen av ny struktur. Det gir grunn til optimisme.

UTFORDRINGER

Sjøforsvaret hadde i 2012 meget god rekruttering til alle linjer og utdanningsordninger, også tekniske linjer. Det er imidlertid en risiko knyttet til mangel på teknisk og erfarent operativt personell. Sjøforsvaret legger ned betydelig innsats i å forbedre denne situasjonen.

Sjøforsvaret har også utfordringer med å ha et tilstrekkelig antall operative fartøyer på grunn av for lange perioder til vedlikehold. Å forbedre vedlikeholdet har derfor svært høy prioritet i kommende langtidsplanperiode.

VIKTIGE OPPGAVER HJEMME OG UTE

Både soldater, helikoptre og transportfly har utført oppdrag i Afghanistan i 2012. I tillegg har Bell 412-helikoptre stått i kontinuerlig beredskap gjennom hele året her hjemme.

Sentrale oppdrag for Luftforsvaret er å overvåke norsk luftrom og ha jagerfly i beredskap til enhver tid. Videre utføres havovervåkning med P-3 Orion, redningstjeneste med Sea King og helikopterstøtte til Kystvakten.

Andre viktige oppgaver i 2012 har vært å stille mannskaper og helikoptret Bell 412 til Norwegian Aeromedical Detachment og mannskap og transportflyet C-130J Hercules til Tactical Airlift Detachment – begge oppdrag i Afghanistan.

Også deler av Luftforsvarets deployerbare styrkebeskyttelse har vært i internasjonale operasjoner til støtte for andre avdelinger. I 2012 gjaldt det et styrkebeskyttelseskompani, hundekvipasjer og eksplosivryddere.

Det medisinske redningshelikoptrets beredskap for soldatene i Faryab ble opprettholdt uten avbrudd frem til oppdraget ble avsluttet i oktober. Nært samarbeid med helikopterenheten fra USA ga både god faglig synergi og større utholdenhet og fleksibilitet. Bell 412-helikoptret har også stått i beredskap i hele

SKREV HISTORIE

– Jeg føler meg privilegert som kan jobbe i ledelsen i en avdeling, samtidig som jeg opprettholder en operativ karriere, sier sjef for Tactical Airlift Detachment, major Hans Martin Steiro.

Etter noen år ved Luftoperativt inspektorat på Rygge, ønsket Steiro seg tilbake i operativ tjeneste. Han hadde sju års erfaring som pilot på Orion, men valgte å utdanne seg som pilot på Hercules og ante at Afghanistan kunne bli hans nye arbeidssted.

– Hercules blir brukt over store deler av verden, og C-130J ble kjøpt inn med ett mål for øye: å støtte soldatene i Afghanistan.

I september 2012 ble Tactical Airlift Detachment deployert ut, og Steiro

var sjef for detasjementet. Oppdraget var spennende og utfordrende, men endret seg raskt, forteller han.

– Vi skulle bygge opp et nytt bidrag. Men etter at det ble vedtatt å trekke de norske styrkene ut, ble vårt oppdrag endret fra primært å skulle støtte norske styrker, til å skulle støtte ISAF.

Steiro var med på å trekke de norske styrkene ut av Maimanah, og han glemmer aldri den dagen avdelingen fløy inn til den norske leiren for siste gang.

– Leiren var tømt, utenfor sto soldatene og ventet med ryggsekkene ved siden av seg. Soldatene marsjerte om bord, og da vi la flyplassen bak oss, visste jeg at et kapittel i norsk militærhistorie var over.

2012 for norske spesialstyrker og for støtte til politiet i henhold til bistandsinstruksen.

Innføringen av det maritime helikoptret NH-90 er fortsatt preget av forsinkede leveranser fra leverandøren. Gjennom året er det likevel gjennomført opptrening av personell, operative tester og evaluering av den første maskinen som ble levert. Helikopter nummer to ble mottatt mot slutten av 2012, mens ytterligere tre forventes i 2013. På grunn av forsinket leveranse av NH-90-helikoptrene, er levetiden til de utgående Lynx-helikoptrene forlenget for å gi Kystvakten helikopterstøtte. Operative oppdrag og trening med kampflyene er utført på en tilfredsstillende måte gjennom året. F-16-flyene har hele tiden vært i stand til å møte sine klartider sett opp mot hva som er innmeldt til NATO.

Luftforsvaret mistet ett C-130J Hercules med hele besetningen i en tragisk flyulykke i mars 2012. Flyet ble erstattet høsten 2012, og det var operativt i oktober. P-3 Orion er fortsatt inne i en fase hvor det gjennomføres nødvendig vedlikehold og oppdateringer. Kapasiteten har dermed vært noe lavere enn normalt.

Sea King-redningshelikopter har stått i beredskap gjennom hele 2012 på planlagt nivå, tross materiellets høye alder. Et prosjekt er startet for å opprettholde kapasiteten frem til nye redningshelikoptre kan fases inn.

Luftvernet er etablert i to produksjonselementer (luftvernbatalljoner). Disse styrkeproduserer flere luftvernstridsgrupper som har ulik klartid og evne til å løse selvstendige oppdrag.

UTFORDRINGER

Luftforsvarets fremste utfordring er å balansere oppgaver og ambisjonsnivå mot tildelte ressurser. Utfordringen håndteres gjennom god intern styring og kontroll med virksomheten. På materiellsiden innebærer forsinkelsene rundt NH-90 en økt risiko for mindre operativ støtte til Kystvakten. Lav tilgang på operative helikoptre gjør også at faren for beredskapsavbrudd på Sea King-redningshelikoptrene er større enn tidligere. Tiltak er iverksatt, men forventes ikke å få effekt før i 2014.

Aktivitetsdata for Luftforsvaret 2009–2012

	2009	2010	2011	2012
Kampfly	8960	9087	10 288	8938
Transportfly (C-130J)	702	1423	2089	1859
Maritimt patruljefly (P-3)	2276	2055	1865	1906
Elektronisk krigføringsfly (DA-20)	987	975	1100	966
Helikopter (Bell 412)	3494	3818	4952	4778
Sum flytimer	16 419	17 358	20 294	18 446

EN VIKTIG SIVIL STØTTE

Heimevernet gjennomførte 15 skarpe oppdrag i 2012 og deltok i fire større leteaksjoner og ni søk- og redningsoperasjoner.

I langtidsplanen frem til 2016 er vakthold og sikring av viktige militære og sivile objekter, nasjonal krisehåndtering, støtte til det sivile samfunnet og bistand til politiet blant Heimevernets definerte overordnede oppgaver.

Heimevernet gjennomførte 15 skarpe oppdrag i 2012, en økning på tolv fra 2011. Økningen skyldtes blant annet styrkebeskyttelse

på Evenes flystasjon under øvelsen Cold Response, bevoktning av ammunisjonstransporter og styrkebeskyttelsesoppdrag i Tromsø, Bodø, Bergen og Oslo.

Heimevernet har dessuten støttet sivile myndigheter i ni søk- og redningsoperasjoner langs kysten, der Sjøheimevernet blant annet stilte med fartøyer i Reine-klassen. Sivile myndigheter er også

blitt støttet av Heimevernet ved fire leteaksjoner: en i Oppland, en i Sør-Hålogaland og to i heimevernsdistrikt 08 (Agder og Rogaland).

I alt 98 soldater ble rekruttert til internasjonale operasjoner i 2012. Blant disse er 25 befal fra Heimevernets fredsstruktur, mens det ble stilt tre Force Protection-lag til National Support Element i Afghanistan. Utenlandstjeneste tilfører Heimevernet verdifull kompetanse som utnyttes videre i organisasjonen.

Gjennom 14 dager i februar gjennomførte Heimevernet også utveksling med den amerikanske nasjonalgarden i Minnesota. En norsk kontingent på 117 medlemmer gjennomførte vinter- og stridsteknikk med amerikanske soldater i Camp Ripley, Minnesota. En tilsvarende amerikansk kontingent trente senere med norske heimevernssoldater i Haldalen i Trøndelag.

Heimevernet har i 2012 produsert noe mer enn det resultatkravet forsvarssjefen har satt. 55 prosent av mannskapene i områdestrukturen har vært inne til trening, og det ble gjennomført i alt 158 055 tjenestegjørende dager.

I tråd med langtidsplanen for Forsvaret ble for øvrig fartøyene i Reine-klassen overført til Sjøforsvaret i januar 2013. Ny organisasjon implementeres 1. august 2013. Der blir maritim kompetanse lagt til fire distrikter (HV-02, HV-09, HV-12 og HV-16).

UTFORDRINGER

Flere år med lav produksjon av befal har ført til for liten kompetanse i deler av områdestrukturen. Flere tiltak er satt i gang, blant annet økt trening og kursing av befal i distriktene.

For mer utfyllende informasjon om forsvarsgrenenes aktiviteter i 2012, les kapittelet "Styrkeproduksjon" i fullversjonen av årsrapporten.

BYGGER PRESTASJONSKULTUR

Petter Henriksen fryktet at han ville møte lite fleksible medsoldater da han møtte til tjeneste i Heimevernet i november 2012. Etter øvelsen var Henriksen glad for at spådommene hans var blitt gjort til skamme.

– Jeg er imponert over Heimevernets evne til å tiltrekke seg gode mannskaper, sier 34-åringen.

Henriksen forteller at de aller fleste som han tjenestegjorde med, hadde ingeniørutdanning eller enda høyere utdanningsnivå.

– Studiene er tunge og krever god moral og sunne holdninger for å fullføre. De samme menneskene blir derfor ofte del av ulike prestasjonskulturer når de siden begynner i arbeidslivet. Det er disse personene Heimevernet rekrutterer. Holdningene deres og viljen til å gjennomføre og engasjere, smitter naturlig nok over på og blir en del av kulturen i Heimevernet.

Henriksen deltok i Øvelse Tyr 2012, der han tjenestegjorde i kommandoplassen på Lutvann. Oppdraget deres var å løse en svært reell gisselsituasjon på Oslo Lufthavn i samtrening med politiet.

– Min første heimevernsovelse var en positiv overraskelse. Jeg håper det kan legges opp til frivillige møter på kveldstid fremover. Slik beholdes kontinuiteten, og det er lavere terskel for å delta enn når man må ta inntil en uke fri, sier Henriksen.

1460

I 2012 utdannet Heimevernet 1322 elever gjennom kurs ved Heimevernets skole- og kompetansesenter, mens 1460 elever gjennomførte regionale og lokale kurs i distriktene. Heimevernets befalsskole utdannet 80 befalselever.

SPESEALFUNKSJONAR

ETTERRETNINGSTENESTA

FOKUS PÅ MIDTAUSTEN OG ASIA

Hovudoppgåva til Etterretningstenesta er å samle inn relevant informasjon, gjennomføre analysar og utarbeide vurderingar til støtte for utforming av norsk utanriks-, tryggleiks- og forsvarspolitik. Etterretningstenesta skal produsere eit godt og oppdatert situasjonsbilette som grunnlag for vedtak frå norske myndigheiter. Det er òg ei prioritert oppgåve for tenesta å gi etterretningsstøtte til norske einingar som deltek i internasjonale militære operasjonar.

Forutan nordområda har den politiske og militære utviklinga i Nord-Afrika, Midtausten og Asia stått sentralt i tenesta si rapportering til militære og sivile oppdragsgivarar. Arbeid med transnasjonale truslar, deriblant terrorisme, spreining av masseøyleggingssvåpen og truslar i det digitale rommet, utgjer ein stadig viktigare del av aktiviteten til tenesta. Innanfor alle trusselområda er det etablert eit velfungerande samarbeid med dei andre nasjonale hemmelege tenestene: Politiets sikkerheitsteneste (PST) og Nasjonal sikkerheitsmyndigheit. Etterretningstenesta og PST har i 2012 òg arbeidd vidare med å forbetre samhandlinga mellom tenestene for å sikre ei mest mogleg effektiv støtte til nasjonale myndigheiter. Etterretningstenesta har dessutan fått fagmyndigheit for

meteorologi og oseanografi, og det er sett i gang eit arbeid med å revidere avtalen mellom Forsvaret og Meteorologisk institutt.

Ved Forsvarets skole i etterretnings- og sikkerheitsteneste gjekk arbeidet med å etablere ein strategisk språkreserve som består av personell på beredskapskontrakt, for seg. Etableringa av ei formalisert bachelorutdanning i etterretning er elles i slutfasen og er venta å vere ferdigstilt i 2013. Også forskingsverksemda til skolen er ytterlegare utvikla i rapporteringsåret.

Dei siste ti åra har tenesta opplevd ein kraftig og aukande vekst i talet på oppdrag og nasjonale oppdragsgivarar. For å vareta oppdraga som er tillagde tenesta, blir det lagt vekt på høg fagleg kompetanse og vidareutvikling av det tekniske nivået på tenesta, slik at ho er tilpassa dagens trusselbilette. Endringar i Noregs strategiske omgavnader, det samansette og til dels uklare trusselbiletet og rask teknologisk utvikling inneber at det også i framtida vil vere krevjande å tilfredsstille krava til ei moderne og effektiv teneste. Det gjer det nødvendig å greie ut og setje i verk ytterlegare tiltak for å vidareutvikle tenesta si evne til å løyse oppdraga sine.

FORSVARETS SANITET

STOR BREIDD I HELSETILBODET

Sanitetstenesta i Forsvaret er bygd på eit solid og oppdatert medisinsk grunnlag, der utdanning, utvikling og forskning står sentralt. Ei av oppgåvene er å sikre at Forsvaret til kvar tid har eit gjennomgåande, operativt og uthaldande sanitetssystem.

Forsvarets militærmedisinske kompetanseorganisasjon har levert medisinske tenester til heile Forsvaret innanlands og i operasjonar ute. Blant tenestene er traumatologi, dykkemedisin, flymedisin, psykiatri og stressmeistring, militær allmennhelseteneste, militær tannhelseteneste, infeksjonsmedisin, mikrobiologi og medisinsk etterretning.

Forsvarets felles sanitetsstyrkar var med på å sikre eit høgt kvalifisert sanitetsstilbod for det norske ISAF-bidraget i Maimanah fram til uttrekkinga hausten 2012. I tilbodet inngjekk sanitetsleiing, kirurgi og landbasert og helikopterbasert evakuering. Veterinærinspektøren har i 2012 hatt to offiserar per kontingent i Afghanistan for å føre kontroll med forpleiing og dyrevelferd i tillegg til å yte kliniske tenester for tenestehundane.

Noregs langvarige sanitetssamarbeid med Serbia blei ført vidare i 2012. Noreg har sidan 2009 også bidrege til å bygge opp eit Role2-feltsjukehus i Makedonia.

FORSVARETS LOGISTIKKORGANISASJON

DEN STØRSTE LOGISTIKKOPERASJONEN GJENNOM TIDENE

Hovudoppgåvene til Forsvarets logistikkorganisasjon er å skaffe materiell for Forsvaret, forvalte materiellet gjennom heile levetida, vareta logistikkberedskapen og forvalte logistikkprosene i Forsvaret. Organisasjonen har òg ei viktig rolle i planlagde og pågåande operasjonar nasjonalt og internasjonalt og bidreg dagleg til den operative verksemda i Forsvaret.

Forsvarets logistikkorganisasjon gjennomførte i 2012 mellom anna den største logistikkoperasjonen i norsk samanheng nokosinne i Afghanistan då dei norske styrkane blei trekte ut av Faryab-provinsen. I alt blei 12 000 gjenstandar i alle storleikar rydda og tekne imot, for deretter å bli vurderte for avhending,

For meir utfyllande informasjon om dette, les kapitlet "Fellesledd" i fullversjonen av årsrapporten.

CYBERFORSVARET

BYTTE NAMN OG SPISSAR DRIFTA

Cyberforsvaret begynte 2012 under namnet Forsvarets informasjonsinfrastruktur, men endra namn til Cyberforsvaret som følgje av langtidsplanen for Forsvaret i juni 2012. Organisasjonen har hovudansvaret for å drifte, utvikle og forsvare militære datasystem og militær informasjonsinfrastruktur og skal dessutan vere ein pådrivar i utviklinga mot eit nettverksbasert forsvar.

Det blei i 2012 lagt vekt på å etablere nytt namn og ny identitet i eigen organisasjon og å spisse organisasjonen mot truslane frå det digitale rommet. Cyberforsvaret har òg søkt å etablere seg som ein samarbeidsaktør mot Noregs allierte og på den nasjonale informasjonstryggleiksarenaen.

Den høgast prioriterte oppgåva i 2012 har vore å støtte dei pågåande operasjonane til Forsvaret, med mellom anna 44 tilsette som er utstasjonerte for å ta del i Forsvarets operasjonar i utlandet. Cyberforsvaret har vidare støtta 70 av øvingane til Forsvaret.

Den militære bruken av cyberdomenet er ny, både i Noreg og internasjonalt. Cyberforsvaret har derfor lagt vekt på å formalisere dokumentgrunnlaget for verksemda, mellom anna ved å vidareutvikle doktrinane til Forsvaret til å omfatte cyberdomenet.

2013 kjem til å by på fleire utfordringar – den største er knytt til personell og kompetanseområdet. Det å rekruttere og behalde den rette kompetansen av sivil og militært personell i eit samfunn med stadig større behov for informasjonstryggleik, vil vere krevjande. Ulike rekrutteringsinitiativ kjem derfor til å bli sette i verk gjennom 2013, som til dømes å gjere større datamesser som «The Gathering» meir synlege.

sal eller heimsending. Det har vore lagt stor vekt på både tryggleiken og miljøet under dette arbeidet, og alt materiell er dokumentert og sporbart i materiellsystemet til Forsvaret.

For å utnytte ressursane betre og sikre auka produksjon, har vedlikehaldsavdelinga i Forsvarets logistikkorganisasjon introdusert ei rekkje tiltak med stor effekt. Tiltaka resulterte i ein produksjonsauke på 8,1 prosent samanlikna med tala frå 2011.

Ein effektiv vedlikehaldsorganisasjon er mellom anna nødvendig fordi lang levetid på materiellet til Forsvaret etter kvart byr på nokre utfordringar. For det første er det vanskeleg å skaffe reservedelar til eldre system, og i tillegg aukar behovet for vedlikehald og reparasjonar når materiellet blir eldre. Det gjeld spesielt mineryddarar, ubåtar og Sea King-helikopter.

FLEIRNASJONALT SAMARBEID

SAMARBEIDET MED 60 NASJONAR

Det fleirnasjonale forsvarssamarbeidet har fått større merksemd i 2012, noko som ikkje minst kjem av dei økonomiske utfordringane som mange land står overfor. Det blir lagt vekt på å samarbeide om kostnadseffektive løysingar innanfor materiell-samarbeid, felles kapasitetar, øvingar og operasjonar.

Forsvaret har i 2012 vidareført det fleirnasjonale samarbeidet på omtrent same nivået som året før, det vil seie med meir enn 60 nasjonar. Samarbeidet har omfatta ulike gradar av operativ verksemd, materiellanskaffingar, forsvarsindustrielt samarbeid, øvingar, trening, utdanning, forskning og utvikling.

ALLIANSESAMARBEIDET

Noregs tryggleikspolitiske hovudforankring er alliansesamarbeidet i NATO. Det er lagt stor vekt på samarbeid som bidreg til å støtte opp om den allierte tryggleiksgarantien. I NATOs ståande reaksjonsstyrke har Forsvaret berre hatt eit lite bidrag i 2012, men intensjonen er å auke bidraga våre gradvis fram mot 2015.

TRANSATLANTISK LENKJE

Noreg har i dag eit utstrekt forsvarssamarbeid med USA som den viktigaste allierte samarbeidspartnaren vår. Det langvarige og nære forholdet til USA er eit uttrykk for både historiske tradisjonar og militærstrategiske realitetar, og det blei vidareført i 2012. Førhandlingslagring av amerikansk materiell i Noreg innanfor

Marine Corps Prepositioning Program – Norway, er framleis ein hjørnestein i det bilaterale forholdet.

NORDISK SAMARBEID

Det nordiske samarbeidet blir utvikla vidare innanfor ramma av samarbeidsforumet Nordic Defence Cooperation. Nye initiativ er kontinuerleg til vurdering for å finne kostnadseffektive løysingar innanfor strategisk utvikling, kapabilitetar, utdanning, øving og operasjonar.

BILATERALT FORSVARSSAMARBEID, RUSSLAND

Forsvaret sitt forhold til russiske styrkar er viktig for å sørgje for eit godt naboforhold i nord. Noreg og Russland har ført det bilaterale militære samarbeidet vidare også i 2012. Aktivitetar som er gjennomførte i 2012, er i hovudsak besøk, møte og felles øvingar.

FORSVARSSAMARBEID, RUSSLAND

Innsatsen til Forsvaret på dette området har auka. Geografisk prioriterte innsatsområde i 2012 har vore dei regionale prosjekta på Vest-Balkan, bilateralt samarbeid med Serbia, Bosnia-Hercegovina, Makedonia og Montenegro og enkelttiltak i Georgia og Ukraina. Samarbeidet med dei nordiske landa i prosjektet African Capacity Building er vidareført. Målet er å styrkje evna Den afrikanske unionen har til å handtere kriser og gjennomføre fredsoperasjonar.

For meir informasjon om forsvarssamarbeid, les kapitlet "Spesielle områder" i fullversjonen av årsrapporten.

VERNEPLIKT OG UTDANNING

VERNEPLIKTSVERKET

Forsvaret fekk nesten 9000 nye soldatar og 281 lærlingar i 2012.

Vernepliktsverket utøver felles vernepliktsforvaltning for Forsvaret og har det faglege ansvaret for å forvalte verneplikta. Det inneber innrulling, klassifisering og fordeling til førstegangsteneste og utdanningar i Forsvaret. Det blir lagt særleg vekt på tiltak for å auke kvinnedelen og tiltak for å rekruttere personell med teknisk kompetanse til dei nye teknologiske investeringane i Forsvaret.

I 2012 møtte 23 725 personar på del 2 av sesjonen, og av dei blei 15 155 menn og 5982 kvinner kjende tenestedyktige. Forsvarets innmelde behov til førstegangsteneste var 8895 soldatar. Første utdanningsdagen (femte dagen i tenesta) hadde Forsvaret 8625 personar til militær opplæring. 983 – drygt 11 prosent – var kvinner.

Forsvaret er den største lærebedrifta i Noreg og tok i 2012 opp 281 nye lærlingar til ulike fag. I alt administrerte Forsvaret 555 lærlingar fordelt på 32 forskjellige fag gjennom året. Kvinnedelen

er 19,5 prosent, mens prosentdelen som bestod fagprøven på første forsøk, var heile 96.

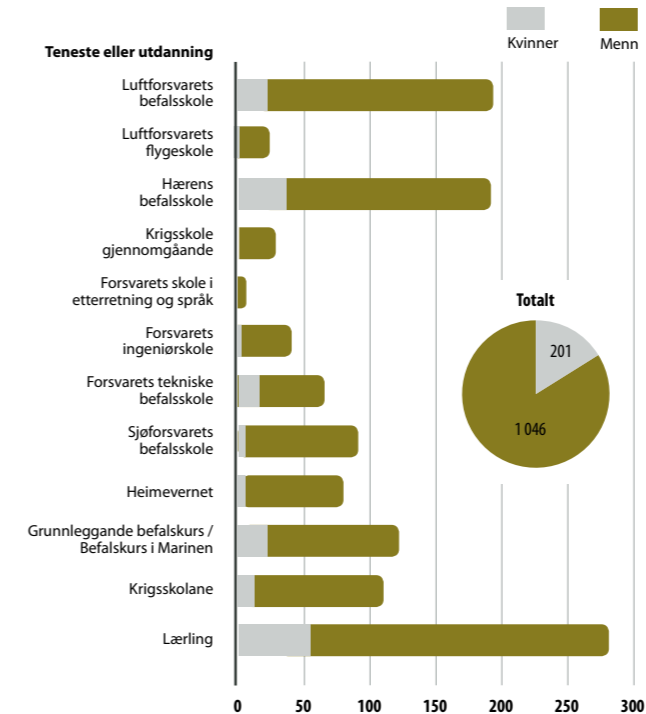
Det er gjennomført rekrutteringsaktivitetar med 630 skolebesøk og 53 utdanningsmesser. Vernepliktsverket har òg planlagt og leidd Forsvarets opptak og seleksjon, og det blei i 2012 teke opp 966 elevar til grunnleggjande utdanningar i Forsvaret.

Den todelte sesjonsordninga er framleis relativt fersk, og ein hovudprioritet i 2013 vil derfor vere å utvikle dei nye sesjonsstadene vidare som gode rekrutteringsarenaer for dei som blir kalla inn til sesjon del 2.

FORSVARETS HØGSKOLE

Forsvarets høgskole er rådgivar for forsvarssjefen innanfor utdanning og akademisk verksemd og har koordineringsansvaret for utdanningssystemet til organisasjonen. Høgskolen leverer akkreditert utdanning som spenner frå stabs- og masterstudiet for offiserar til studiepoenggivande emne for vernepliktige, og den gir dessutan karrierettileiing til soldatar og verva.

Elevopptak ved Forsvarets skolar 2012

Ved stabs- og masterstudiet i 2012 var studentane i hovudsak norske offiserar (65 personar), men også sju utanlandske offiserar og sju sivile gjennomførte utdanninga. Totalt gjennomførte 156 studentar fulltids- eller emnestudium ved Forsvarets høgskole i 2012. Tre av emna er utdanning på bachelornivå. Hausten 2012 blei elles emnet «Nasjonal beredskap og krisehandtering» starta, eit samarbeid mellom Forsvarets høgskole og Politihøgskolen.

Forsvarets kompetanse- og utdanningssenter administrerte og la til rette for at ulike målgrupper i Forsvaret kunne ta sivile emne på bachelor- og masternivå. I 2012 blei det til saman formidla meir enn 8150 studiepoeng på denne måten, noko som svarer til om lag 135 heilårsstudentar.

Høgskolen gjennomførte i 2012 ei rekkje ikkje-akkrediterte utdanningar og kurs. Avdeling for sjefskurs arrangerte eitt informasjonskurs, to sjefskurs og eitt attachékurs. Tilbakemeldingane viser at kursa er svært attraktive for både sivile og militære deltakarar.

Forsvarets kompetansesenter for internasjonal verksemd har produsert kompetanse som del av «Pre-deployment training» til internasjonale operasjonar. Til saman har det vore gjennomført tolv kurs med 323 deltakarar, og 61 forskjellige nasjonar har vore representerte. Eit nytt kurs i 2012 var elles United Nations Cease-fire Mediation and Management Course.

Stabsskolen gjennomførte fem grunnleggjande stabskurs, deriblant eitt verksemdsleiarkurs, nasjonalt grunnkurs i psykologiske operasjonar og to kurs i krigsfolkerett. Forsvarets institutt ved Norges idrettshøgskole arrangerte òg Forsvarets kvinnekongress med rundt 200 deltakarar.

Forsvarets høgskole hadde i 2012 rundt 60 forskingsprosjekt på kjerneområda sine. Døme er «Manual for krigens folkerett», som vil bli publisert i 2013, Genderprosjektet, som arbeider med kjønnsperspektiv i militære operasjonar, og Norske veteraner. Fleire prosjekt blir utførte i samarbeid med forskingsinstitusjonar i både inn- og utland.

For meir utfyllande informasjon om verneplikt og utdanning, les kapitlene "Verneplikt" og "Forsvarets høgskole" i fullversjonen av årsrapporten.

BETRE TENESTE

LEIING, HALDNINGAR OG KJERNEVERDIAR

UTVIKLAR NYTT LEIARVERKTØY

God leiing er avgjerande for å sikre evna til å løyse pålagde oppgåver, anten det gjeld leiing av militære operasjonar eller den daglege leiinga av verksemda. Kommunikasjonstrening for leiingar og kontinuerleg vektlegging av planverket «Haldningar, etikk og leiing» er blant dei viktigaste strategiske tiltaka.

Arbeidet med å etablere eit 360-gradars leiarutviklingsverktøy i militær kontekst har vore viktig i 2012. Det blir jobba med å utvikle relevante kurs for å ta verktøyet i bruk, og dette arbeidet vil halde fram i 2013. Forsvaret har gjennom året gjennomført fleire leiarutviklingsprogram, som Luftforsvarets mentorprogram og LUPRO (leiarutvikling for sivile). Programma er mellom anna ledd i å motivere og bevisstgjere både kvinner og menn, militære som sivile, til vidare teneste i Forsvaret. Det er òg eit mål å motivere for vidare karriere.

Dokumentet «Forsvarssjefen sitt grunnsyn på leiing» tredde i kraft 1. juni 2012. Grunnsynet beskriv Forsvarets røyndom og klargjer at oppdragsbasert leiing er valt som prinsipp.

Verdigrunnlaget blei gjort gjeldande frå 1. oktober 2011, og det har gjennom 2012 vore jobba intensivt med å følgje opp, både gjennom undervisning, på samlingar og i den daglege drifta.

Forsvarssjefen har promotert verdigrunnlaget i fleire ulike samanhengar, og han er tydeleg på at dei som er tilsette i Forsvaret, skal opptre og leie andre i tråd med kjerneverdiane til organisasjonen: respekt – ansvar – mot. Forsvarsdepartementet gav ut verdigrunnlaget til forsvarssektoren hausten 2012, der verdiane openheit og vidsyn blir introduserte i tillegg.

Det har generelt vore gjort eit solid arbeid med haldningar, etikk og leiing i den enkelte driftseininga i Forsvaret, og i 2012 gjennomførte ytterlegare 5500 personar e-læringskurset innanfor temaet. Spennet i aktivitetar og tiltak er stort og strekkjer seg frå det å leggje vekt på kulturforskjellar før utplassering i utlandet til seminar og trening i etiske dilemma ved den enkelte avdelinga. Det blir òg undervist i temaet ved alle skulane til Forsvaret.

PERSONELLTILTAK

STADIG FLEIRE VENDER TILBAKE TIL FORSVARET

I dei seinare åra har Forsvaret hatt auka merksemd på å gjenrekruttere offiserar med spesiell kompetanse. For å kunne halde kontakten ved like er det både etablert eit kontaktsenter og gjennomført «karrieredagar» i Trondheim, Bergen, Tromsø og Oslo, der offiserar som har permisjon eller har slutta, blei inviterte til ein dag med informasjon om Forsvaret og individuell karrierettleiing. Alt i alt blei det i 2012 gjenrekruttert 224 offiserar med slik kompetanse, mot 156 i 2011.

Den årlege medarbeidarundersøkinga viser at dei tilsette i Forsvaret har høg grad av tilhørsle til organisasjonen, og at dei er tilfredse med jobben sin. Undersøkinga viser òg svært gode resultat på leiing, og mange tilsette identifiserer seg i høg grad med kjerneverdiane til Forsvaret: respekt, ansvar og mot.

Forsvaret har sidan 1976 arbeidd for å auke delen kvinner, særleg på militær side. I 2010 vart pliktig sesjon innført for kvinner, men kvinner har ikkje verneplikt, og det er frivillig for dei å gjere teneste i Forsvaret. I dag er det om lag 16 prosent kvinner i Forsvaret fordelt på 9,1 prosent i militære og 32,8 prosent i sivile stillingar. Delen kvinner er tilfredsstillande når det gjeld sivile stillingar, men det er ein lang veg å gå for å nå det politiske målet om 20 prosent kvinner blant militært tilsette innan 2020. Då må talet på militært tilsette kvinner verte meir enn dobla dei neste sju åra.

Utviklinga viser ein svak positiv tendens for delen kvinner på Forsvaret sine skolar og i førstegongstenesta. Det har òg vore monaleg auke i talet på kvinner på oberst- og kommandørnivå og høgare dei seinaste åra. I 2007 var det tre kvinnelege offiserar på dette nivået, medan det i 2012 var ti. Det viser at arbeidet med å rekruttere kvinner gjev resultat, sjølv om utviklinga førebels ikkje er i samsvar med dei politiske måla.

Nokre av årsakene kan vere at Noreg framleis har eit kjønnsdelt utdanningssystem og arbeidsliv, og dessutan at dei tradisjonelle forventningane til Forsvaret og til kva ein god soldat er, verkar avgrensande og ekskluderande både for gutar og jenter. Det synest òg som om plasseringa av Forsvarets sine baser til distrikta kan vere eit hinder for å nå målet. Kvinnelege offiserar deltek i internasjonale oppdrag på lik linje med menn. Ved utgangen av 2012 gjorde 40 kvinner teneste i internasjonale operasjonar; det er 8,7 prosent av alle offiserane i denne typen oppdrag.

FELTPRESTKORPSET

VURDERER Å TA INN ANDRE TRUS- OG LIVSSYN

Feltprestkorpsset har i 2012 hatt 62 feltprestar fordelt på internasjonale operasjonar og i dei fleste større avdelingar. Feltprestane har gjennomført gudstenester, andakter, sjelesorg og kyrkjelege handlingar for personellet til Forsvaret og dessutan lagt til rette for «religiøs betening» av personell som ikkje høyrer til Den norske kyrkja. Undervisning i etikk er blitt gjennomført både i avdelingane og ved dei militære skulane. Også støtte for veteranar, familiar og etterlatne har vore ein sentral del av verksemda til korpsset.

Etter grunnlovsendringane 21. mai 2012 er relasjonen mellom staten og Den norske kyrkja endra. Det regjeringsoppnemnde trus- og livssynspolitiske utvalet foreslår at feltpresttenesta blir vidareført, men at ho blir utvida til å omfatte andre trus- og livssynssamfunn i tillegg. Feltprosten skal levere tilrådinga si i løpet av 2013.

HELSE OG SIKKERHEIT

HMS-REGISTRERING OG SIKKERHEITSSYRING

Mange av arbeidsoppgåvene til Forsvaret krev at ein er svært opptekne av og har god kunnskap om helse, miljø og sikkerheit (HMS). Derfor blir HMS integrert i fellesfaga i grunnleggjande befalsutdanning, og opplæring er ein del av officersutdanninga på alle nivå. I samarbeid med Universitetet i Tromsø blir det dessutan gjennomført ei HMS-rådgivarutdanning.

I 2012 starta arbeidet med å vidareutvikle det elektroniske rapporteringssystemet for HMS-registrering. Det gir Forsvaret stadig betre saksbehandling og oversikt over skadar. Innføringa av sikkerheitsstyring for heile Forsvaret tok til i 2011. Ved utgangen

KULTUR OG TRADISJON

1,1 MILLIONAR TV-SJÅARAR

Det har vore høg aktivitet i Forsvarets avdeling for kultur og tradisjon gjennom 2012. Førebuingar til grunnlovsjubileet går for seg på alle festningane, og Forsvarets museum etablerte og opna 8. mai ei permanent utstilling om personell i internasjonale fredsoperasjonar.

Marinemuseet og Luftforsvarsmuseet støtta gjennomføringa av Luftforsvarets jubileum «Norsk militær luftmakt 100 år». Besøkstala for 2012 er gode, med ein liten auke ved Bergenhus festningsmuseum og Noregs heimefrontmuseum.

av 2012 er prosessen godt i gang, og han skal avsluttast innan utgangen av 2013, med forventa styringseffekt i 2014.

Elles blei det gjennomført 15 djupneundersøkingar etter enkeltendingar i Forsvaret i 2012, mot 17 i 2011. Den alvorlegaste hendinga var C-130J-ulykka under Cold Response-øvinga, der fem offiserar omkom. I 2012 blei òg ein ny blyfri handvåpenammunisjon teken i bruk i Forsvaret. Den har stort sett eliminert tidlegare innmelde helseplager.

Forsvarets materielltilsyn gjennomførte 20 tilsyn i 2012. Det er særleg betring å spore innanfor rapportering og lærande kultur.

Forsvarets musikk har i 2012 levert ei rekkje produksjonar av høg kvalitet. Av 270 innmelde interne oppdrag, blei 263 løyste. Norsk Militær Tattoo blei gjennomført i Oslo Spektrum i mai. Den blei ein stor suksess med mellom anna 1,1 millionar TV-sjåarar fordelt på fire visingar på NRK.

Også andre store oppdrag er løyst. Til dømes Forsvarsministerens festkonsert, Generalinspektørane festkonserter og dessutan «Swinging Christmas» for Forsvarets operative hovudkvarter. Det sivile programmet har vore på eit godt nivå, som samarbeidet med Rikskonsertane om «Egner 100 år»-jubileet.

VETERANTENESTA

MELLOMLANDING, PILOTPROSJEKT OG MEDALJAR

Forsvarets veteraneneste skal styrkje oppfølginga av veteranane og har i 2012 behandla 965 førespurnader frå veteranar, familie og vener av veteranar og ulike fagpersonar. I løpet av året deltok tenesta òg på 145 veteranrelaterte aktivitetar og gav i alt 5707 personar orientering om veteranarbeidet til Forsvaret og eksisterande tilbod. Også materiellmessig har informasjon til og om veteranane fått eit klart løft i 2012.

Forsvaret har innført ulike tiltak for å vareta personell på veg tilbake frå internasjonale operasjonar. Mellomlanding, der personellet har eit opphald i eit tredje land før heimkomsten, er innført som eit fast konsept. Det fungerer svært bra og får gode tilbakemeldingar frå veteranane. Familiene blir involverte gjennom orientering før utreise og gjennom heimkomstprogram med medaljeparade. Forsvaret har òg utvikla eit heilskapleg eittårsprogram for varetaking av veteranar etter heimkomst.

I 2012 har elles Forsvaret, NAV, Statens pensjonskasse og Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) samarbeidd om Pilotprosjekt Østerdalen. Prosjektet tek sikte på å samle og auke kompetansen for å betre samarbeidet om veteranar som treng hjelp, og det vil bli evaluert i 2013.

Dei avdelingane som utfører veteranarbeidet til Forsvaret, er evaluert i tre ulike delrapportar. Sluttrapporten blei lagd fram og overlevert frå forsvarssjefen til forsvarsministeren 8. februar 2013.

Interessa for dekorasjonar blir stadig større. Over halvparten av førespurnadene til Forsvarets veteraneneste er relaterte til dekorasjonar. Følgjande dekorasjonar for innsats i strid er overrekta i 2012:

- St. Olavsmedaljen med eikegrein: 2
- Krigsmedaljen: 5
- Forsvarets medalje for edel dåd: 4
- Forsvarets innsatsmedalje med rosett: 29
- Forsvarets innsatsmedalje: 20

Det er bestemt at veteranenesta skal vidareførast som fast avdeling i Forsvaret.

TILBAKE TIL DET SIVILE SAMFUNNET

Egil Wold Ringsø har til saman ni kontingentar og 4,5 år i Libanon, Bosnia-Hercegovina, Kosovo, Afghanistan og Tsjad. 42-åringen kan med rette titulera veteran og veit kva som er viktig når ein skal følgje opp veteranane som er på veg tilbake i det sivile samfunnet.

– Veteranenesta gjer ein uvurderleg jobb med å integrere heimkomne soldatar. Stressmeistringsteama møter vi allereie når vi er på oppdrag. Dei består av svært proffe folk som er dyktige på å leggje til rette for at soldatane skal kunne opne seg og arbeide seg gjennom opplevingar. Ute på oppdrag er vi på vakt 24 timar i døgn og opplever til dels ekstreme situasjonar. Debriefing undervegs og etter heimkomsten er viktig for at dei som treng det, kan hekkast på ei sikringsline og unngå å falle utanfor.

Etter den siste Afghanistan-kontingenten sin i februar 2013 brukte Ringsø fire dagar på mellomlanding i Sverige. Han seier at det betydde mykje for han og kameratane å få trekkje i sivilt før dei kom heim.

– Heime ventar kjærastar, barn og vener. Det er heilt naturleg at alle ønskjer å treffe dei heimkomne med ein gong, men det fører òg til at laget blir spreidd for alle vindar. Å gjennomføre kollektiv debriefing på ei mellomlanding forenkla omstillingsprosessen. Ein senkar skuldrene og gjer daglegdagse ting som å ete på ein restaurant i lag. For min eigen del kjendest det godt å komme inn i den sivile rytmen igjen på denne måten.

ANDRE VIKTIGE TILTAK

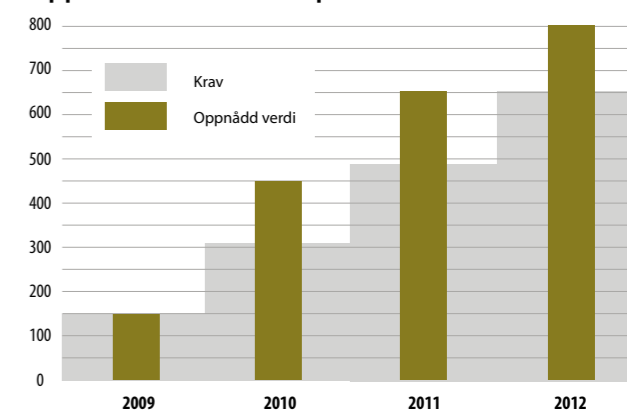
INTERNEFFEKTIVISERING

I MÅL GODT FØRE KRAVET

Interneffektivisering var meint å delfinansiere det strukturelle behovet til Forsvaret i langtidspannen 2009–2012. Ved inngangen til perioden blei det stilt krav om at tiltaka skulle svare til ein verdi av 668 millionar kroner.

I 2012 blei det gjennomført og realisert tiltak for ein verdi som svarer til 139 millionar kroner på områda kostnadsreduksjonar, auka produksjon, unngåtte kostnader og auka kvalitet. For langtidspannen viser resultatet at Forsvaret har effektivisert tilsvarende 825 millionar kroner.

Interneffektivisering: oppnådd resultat for perioden 2009–2012

INTERNKONTROLL

Forsvaret arbeide i 2011 med å implementere mål-, resultat- og risikostyring og intern kontroll ved alle driftseiningane. Staten har i 2012 særleg jobba med å vidareutvikle metodikken i eksisterande styringsprosessar og sikra at det blei etablert eit velfungerande internkontrollsystem ved einingane.

Forsvaret jobbar òg målretta for å vidareutvikle gode og funksjonelle styrings- og kontrollsystem som skal bidra til å redusere risikoen for avvik til eit akseptabelt nivå. Innanfor driftsansakingar og på materiellområdet har Riksrevisjonen hatt gjentekne merknader. Arbeidet med å lukke desse avvika har høg prioritet, ikkje minst i den øvste leiinga i Forsvaret, og har i 2012 mellom anna gått for seg ved at nokre utvalde driftseiningar har fått tett oppfølging frå Forsvarsstaben. Den tette oppfølginga har effekt – både på kort sikt ved at avvik blir lukka, og på lengre sikt ved at det blir bygd kompetanse.

FORSVARSSJEFENS INTERNREVISJON

Forsvarssjefens internrevisjon behandlar mellom anna varsel om kritikkverdige forhold som Forsvarets sentrale varslingskanal har motteke. I 2012 blei det motteke 29 varsel, og 15 resulterte i varslingsaker. Sakene omhandlar tema innanfor mellom anna personalforvaltning, HMS, omorganisering og tryggleik.

KOMMUNIKASJON MED BEFOLKNINGA

INNBYGGJARUNDERSØKINGA OG FORSVARET.NO

Det er viktig for Forsvaret å kommunisere godt med befolkninga. Vi skal både forklare kva vi gjer, og lytte til reaksjonane frå folk. Forsvarets mediesenter har derfor sidan 2011 årleg gjennomført innbyggjarundersøkingar gjennom Ipsos MMI. Undersøkinga gir eit bilete av Forsvarets omdømme, korleis befolkninga vurderer evna Forsvaret har til å løyse oppgåvene sine, den norske soldaten og rolla Forsvaret har i samfunnet. Innbyggjarundersøkinga 2012 viser mellom anna at 64 prosent av den norske befolkninga har eit svært eller ganske godt inntrykk av Forsvaret, og at 83 prosent av den norske befolkninga har eit godt inntrykk av den innsatsen norske soldatar gjer i internasjonale operasjonar.

Forsvaret kommuniserer med befolkninga gjennom mellom anna eigne nettsider, sosiale medium, kjøpte kanalar (marknadsføring) og ulike andre medium. Forsvaret.no er etatens fremste verktøy for nettkommunikasjon. Sidene skal vise verksemda til Forsvaret og hjelpe publikum med å løyse informasjonsbehovet sitt. Sidene legg vekt på faktabasert aktuell informasjon og rettar seg primært mot utdanningsmarknaden og mot dei som skal avtjene verneplikt. Mellom 40 000 og 60 000 besøkjer nettstaden kvar veke. Under flyshowet i Oslo laurdag 1. september 2012 besøkte over 55 000 nettstaden.

STUKTURUTVIKLING

Stort sett har strukturutviklinga for innsatsfaktorane personell, materiell, treningsnivå, eigedom, bygg og anlegg blitt gjennomført i samsvar med målsetjingane for perioden 2009–2012. Det har likevel vore utfordringar knytte til materiellinvesteringsprosjekt sidan leveransen av enkelte nye system er forseinka frå industrien.

Hæren held fram med den omfattande moderniseringa av strukturen og får nytt materiell til alle avdelingar, både heime og i internasjonale operasjonar. I 2012 nådde Brigade Nord ein viktig milepåle ved at brigadekommandoen blei erklært fullt operativ.

Sjøforsvaret er den forsvarsgreina som har komme lengst i strukturutviklinga i forhold til målbiletet for 2012. Tidlegare forseinkingar i overtakinga av fartøy i Skjold-klassen frå

leverandøren, og tekniske problem er løyste. Forsvaret har no overteke fem av i alt seks fartøy og har gjennomført ei vellykka demonstrasjonsskyting av det nye sjømålsmissilet Naval Strike Missile.

Strukturutviklinga i Luftforsvaret blir overordna vurdert som tilfredsstillande. Arbeidet med å skaffe nye kampfly er i full gang. C-130J Super Hercules-maskina som gjekk tapt i mars 2012, blei erstatta svært raskt hausten 2012, og flyet var operativt i oktober. Forseinkinga i leveransen av nye maritime helikopter av typen NH-90 held fram, og berre to av i alt fjorten maskiner var ved årsskiftet overtekne frå industrien.

Forsvarets sanitet har i 2012 hatt utfordringar knytte til bemanningssituasjon på sjukestovene ved enkelte garnisonar, men det kom på plass løysingar i løpet av hausten.

For meir utfyllande informasjon om dette, les kapittelet "Spesielle områder" i fullversjonen av årsrapporten.

ØKONOMI

Forsvaret hadde eit samla mindreforbruk på litt under 80 millioner kroner i 2012. Litt over 47 millioner kroner, eller om lag 0,2 prosent av driftramma til Forsvaret, er mindreforbruk som er knytta til ordinær drift. Pengane vil bli overført til 2013. Samla sett er dette eit svært lavt underforbruk samanlikna med driftsramma. Underforbruket er mindre enn i 2011.

Forsvarets resultat 2012 – per kapittel

(i nominelle tusen kroner)

Kapittel	Avdeling	Ramme	Rekneskap	Resultat
1720/4720	Felles leing og kommandoapparat	2 640 466	2 61 734	18 732
1725/4725	Fellesinstitusjonar og -utgifter under Forsvarsstaben	2 166 443	2 152 546	13 897
1731/4731	Hæren	5 764 955	5 764 955	0
1732/4732	Sjøforsvaret	3 465 476	3 465 476	0
1733/4733	Luftforsvaret	4 143 318	4 143 318	0
1734/4734	Heimevernet	1 114 342	1 114 342	0
1735	Forsvarets etterretningsteneste	1 019 677	1 019 677	0
1740/4740	Forsvarets logistikkorganisasjon	2 349 164	2 348 316	848
1760/4760	Forsvarets logistikkorganisasjon	7 256 943	7 304 567	-47 624
1761/4761	Nye kampfly med baseløysing	745 000	663 293	81 707
1790/4790	Kystvakta	966 801	965 455	1346
1791/4791	Redningshelikoptertenesta	61 025	52 502	8523
1792/4792	Norske styrkar i utlandet	1 120 851	1 120 851	0
1795/4795	Kulturelle og allmennyttige formål	256 839	255 299	1540
Forsvaret samla		33 071 300	32 992 332	78 968

For meir statistikk og utfyllande informasjon om Forsvarets økonomi i 2012, les kapittelet "Statistikk" i fullversjonen av årsrapporten.

Torsdag 15. mars havarerte eit av Forsvarets Hercules C-130J-transportfly i fjellmassivene rundt Kebnekaise i Nord-Sverige, under øvelsen Cold Response. Alle dei fem offiserane mista livet. Dei fem var Ståle Garberg, Bjørn Haug, Siw Robertsen, Steinar Utne og Truls Ørpen.

Dette var ei hending som prega Luftforsvaret og heile Forsvaret i 2012.

Forsvarets årsrapport
kan lastes ned på forsvaret.no

For alt vi har. Og alt vi er.

FORSVARET